

Antoine Uytterhaeghe

Shanghai Co-operation Organization växer och stärks

Västliga massmedia och politiken i stort ägnar *Shanghai Co-operation Organization* (SCO) föga uppmärksamhet. Risken är stor att denna senfärdighet för Väst kan visa sig vara mer än försenad, när SCO:s inflytande har ökat än mer i världspolitiken.

Vad är Shanghai Cooperation Organization

SCO uppstod som en följd av ett närmare samarbete mellan Ryssland och Kina och de tre tidigare sovjetrepublikerna Kazakstan, Kirgizistan och Tadzjikistan. Det var de olösta gränsdragningsfrågorna, efter Sovjetunionens upplösning 1991, som var det konkreta målet för dem. Man hade sitt första gemensamma möte 1996 i Shanghai och i början kallades de endast för "Shanghais femlingar".

2001 beslöt "femlingarna" om att upprätta en ny internationell organisation Shanghai Cooperation Organization (SCO). Uzbekistan anslöt sig senare på året. Alla medlemmar är lika, något veto existerar inte. Besluten fattas således i samförstånd. Men ifall en medlem inte vill omsätta ett projekt så går det bra. Alla medlemmar är dock förpliktade att hålla sig till grundkraven om icke-aggressivitet och att ej blanda sig i andra medlemsstaters inre angelägenheter.

SCO:s logo

Säkerhet och SCO:s utvidgning

Efter att beslutet tagits om gränserna gick SCO-medlemmarna vidare med att åtgärda en hel rad frågor som berörde deras gemensamma säkerhet såsom terroristbekämpning, att dela underrättelseinformation och att inleda ett militärt samarbete.

Mot bakgrund av Rysslands erfarenheter i Tjetjenien och Kinas försök att hålla den oroliga muslimska befolkningen i sin västra provins Xinjiang under kontroll ser de centralasiatiska staterna sig ha en gemensam målsättning visavi terrorismen från olika extremislamistiska grupperingar. Det antiterroristiska centret *Regional Anti-Terrorist Structure* (RATS) har

förlagts till Uzbekistans huvudstad Tasjkent medan SCOs generalsekretariat finns i Peking.

SCO-länderna har ett närliggande bryderi i att det oroliga tillståndet i grannlandet Afghanistan ska sprida sig till dem. Även om en del kommentatorer menar att bakom säkerhetsåtgärderna ligger främst en gemensam auktoritär nödvändighet inom SCO i att förhindra att maktomvälvningar liknande dem i Georgien 2003 och Ukraina 2004 ska upprepas i medlemsstaterna.

Åren 2004 och 2005 anslöt sig Mongoliet, Pakistan och Indien till SCO som observatörsmedlemmar. 2017 blev Pakistan och Indien fullvärdiga dvs. röstberättigade medlemmar och i och med deras anslutning företräder de åtta SCO-medlemmarna nu 20 procent av världens BNP och utgör 40 procent av världsbefolkningen. Här finns stater med kärnvapen.

Idag är SCO:s observatörsmedlemmar Afghanistan, Vitryssland, Iran, Mongoliet och sex är diskussionsdeltagande medlemmar Turkiet, Azerbajdzjan, Armenien, Kambodja, Nepal och Sri Lanka.

Möte med statsöverhuvuden sommaren 2018

Kinas nya sidenväg till Asien, Europa och Afrika.

Även om SCO:s begynnelse var att samordna den gemensamma kampen mot terrorism, extremism och separatism i regionen har man på senare tid förflyttat målet till en ekonomisk integration av medlemsstaterna. Detta syns tydligt i samordningen kring Kinas nya sidenväg. Initiativet beräknas kosta runt 1 miljard US-dollar och innebär anläggningar av vägar, järnvägar och hamnar i Asien för förbinda Kina med Sydasiens, Rysslands och Europas öst. Företaget har till sitt omfång och sin storlek ingen motsvarighet i historien.

Det är dettas följder, med en ny utveckling och dess påverkan i en samhällelig förändring, som innebär att SCO närmar sig tiden då tystnaden kring organisationen kommer att ta slut för gott i Väst. Mer är också att vänta.

Efter Pakistans och Indiens inträde som fullvärdiga medlemmar överväger SCO allvarligt och att ta in Turkiet, en med USA förbunden stat och NATO-medlem liksom Iran, USAs stora motståndare som fullvärdiga medlemmar. Detta om inget annat kommer att få alarmklockor att ljuda i Väst.

I mångt och mycket stödjer sig SCO huvudsakligen på en strategisk överenskommelse mellan Ryssland och Kina. Med sitt samarbete vill de öka sina ömsesidiga militära och ekonomiska intressen i Asien. Även om Ryssland i Asien är den mindre makten är den dock den viktigaste energiexportören som dessutom har en stark militär och industriell bas. Kinas militärteknologi ligger ännu inte i nivå med Rysslands men deras ekonomiska förmåga ökar allt eftersom. Grovt sett är kärnan i SCO en vinstaffär för dem båda. Ryssland har vapnen och den militära kapaciteten. Kina har pengarna. De vill tillsammans göra en multipolär värld till ett faktum. När nu Indien och Pakistan är ombord och Turkiet och Iran väntar i kulisserna kan SCO till slut bli en makt som Västmakterna allvarligt kommer att få räkna med.

Stormakterna Ryssland och Kina.

Överenskommelsen mellan Ryssland och Kina stödjer sig på den Euroasiatiska Ekonomiska Unionen (EEU) och dess kollektiva säkerhetsorganisation (CSTO) med Kinas finansiella tyngdvikt och den ambitiösa BRII-infrastrukturplanen om att ge kontinenten en större ekonomisk enhet.

SCO har gjort att den bilaterala handeln och investeringarna mellan de två asiatiska jättarna har underlättats. Dessutom har den ökat deras militära samarbete vilket syns i de ökade gemensamma militärövningarna till lands, till sjöss och i luften.

De bägge länderna har slutit en överenskommelse till ett värde av 400 miljarder US-dollar med syfte att bygga en 2 500 km lång gasledning från Ryssland till den kinesiska provinsen Heilongjiang, vilken ska leverera Kina årligen 30 bcm (=billion cubic metres, dvs miljarder kubikmeter) med början 2019. Och nyligen slöts ett nytt avtal om att bygga en andra gasledning från västra Sibirien till den kinesiska provinsen Xinjiang som ska leverera 30 miljarder bcm gas under 30 års tid. När de båda gasledningarna är i bruk kommer Ryssland att leverera Kina 68 miljarder bcm gas årligen. I den kinesisk-ryska sidenvägen är det framförallt Kina som driver på anläggandet.

Rysslands mål är att säkerställa sitt inflytande i regionen och garantera sin närvaro i Centralasien. Dessutom är målet att befrämja sina militära avtal och förbli den ledande inom *Collective Security Treaty Organization* (CSTO), som är en kollektiv säkerhetsstruktur för en del av det tidigare Sovjetunionen.

Många kommentatorer menar att en bidragande orsak till utvecklingen har varit Västs ekonomiska bojkott av/och uteslutningen av Ryssland ur G8 är det som har drivit på landets närmande till Kina.

Den viktigaste underliggande dynamiken som lösgjorts inom SCO med Indiens och Pakistans inträde är nödvändigheten av att komma till ett beslut visavi Afghanistan. För det viktigaste för SCO, sett på lång sikt, är att bygga upp sin ekonomi för att underlätta ett allt bättre handelsflöde i ett område som länge varit ett näste av instabilitet. Följaktligen kan SCO-länderna i framtiden besluta om att ge Afghanistan fullvärdigt medlemskap och begära att USA och NATO-trupperna drar sig ur landet

Irans framtid och SCO

Iran innehar sen 2005 observatörstatus i SCO. SCO självt hoppas på att den ska kunna övergå i ett fullvärdigt medlemskap men det har under lång tid blockerats av de internationella sanktionerna visavi Irans kärnkraftsprogram. I och med upphävandet av kärnkraftsavtalet 2018 och de nya sanktionerna stödjer både Ryssland och Kina nu ett iranskt SCO-medlemskap. Kina undertecknade 2016 ett strategiskt avtal med Iran för 25 år med ett tätt band mellan försvar och underrättelse inklusive att befrämja Irans marina kapacitet i Indiska Oceanen. Ryssland har förstärkt sin militära samordning med Iran för att därigenom understödja Assad-regimen i Syrien.

Med sin enorma tillgång på gas och olja skulle Irans anslutning till SCO vara ett viktigt steg för organisationen i att förstärka sin maktställning på den internationella energimarknaden.

2012 fick NATO-medlemmen Turkiet status som diskussionsdeltagare i SCO. Turkiet har under år, åtminstone formellt, försökt att bli medlem i EU. Ankara kunde mycket väl välja att låta bli och istället ansöka om att bli fullvärdig medlem av SCO. Skedde detta då innebar det att landet blev tvunget att avsäga sig NATO-medlemskapet.

En den internationella politikens jordbävning

Här finns således en vändpunkt i den internationella politiken. I en tid då Storbritannien är på väg ut ur EU och försvaga det och i en tid då NATO lyckönskar sig självt för att ha fått det puttelilla Makedonien som medlem då gör SCO ett historiskt framsteg i att få Indien och Pakistan som fullvärdiga medlemmar och står på väg att likaledes få med Iran och Turkiet.

Även om SCO inte är någon militärallians såsom NATO är det ingalunda omöjligt att Ryssland och Kina kunde reagera militärt ifall USA fullföljer en tanke om att installera ett raketavväjningssystem i Sydkorea och därefter besluta om att SCO ska få ett eget antiraketsystem.

SCO:s tillblivelse och dess växande inflytande både geostrategiskt och ekonomiskt på världsscenen, återspeglar faktumet av en tektonisk* förskjutning i den politiska världen. I termen av relativ makt har USA allt mer marginaliserats. Detta kanske är skälet till varför så få medborgare i väst inte får höra något om SCO. Men allt tyder alltså på att detta kommer att förändras.

Uitpers.be 20 juni 2018. (Meer aandacht voor Aziatisch bondgenootschap.). Översättning från nederländskan och not Per-Erik Wentus

Lästips

För en översikt se SIPRI/s studie från 2007 då SCO ännu var i sin början och CSS/ETHZ-studien som är dagsfärsk från 2018:

Alyson J. K. Bailes & Pál Dunay, Mikhail Troitskiy, Pan Guang; [The Shanghai Cooperation Organization. SIPRI Policy Paper No 17](#). Stockholm: SIPRI, 2007. -66 sid.

Linda Maduz. [Flexibility by Design. The Shanghai Cooperation Organisation and the future of Eurasian cooperation](#). Zürich: CSS Study Center for Security / ETH Zürich, 2018. -30 sid.

För fler detaljerade och/eller kortare analyser sök på "Shanghai Cooperation Organization analysis".

* Tektonik (fr. grekiskans *tektōn* = "en som skapar") avser rörelser och kollisioner mellan jordskorpsplattorna med jordbävningar och vulkanutbrott etc som följd. Se [Plattektonik](#) (Wikipedia)